

Drugačen: analiza strpnosti na primeru književnega besedila

Dr. Marijanca Ajša Vižintin

Inštitut za slovensko izseljenstvo in migracije ZRC SAZU

Regijsko usposabljanje za strokovne delavce osnovnih in srednjih šol spodnjeposavske regije

26. 3. 2014, Osnovna šola Leskovec pri Krškem

Razvijamo
medkulturnost
kot novo obliko
sobivanja

"Izboljšanje usposobljenosti strokovnih delavcev
za uspešnejše vključevanje učencev in dijakov
priseljencev v vzgojo in izobraževanje"

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA IZOBRAŽEVANJE,
ZNANOST IN ŠPORT

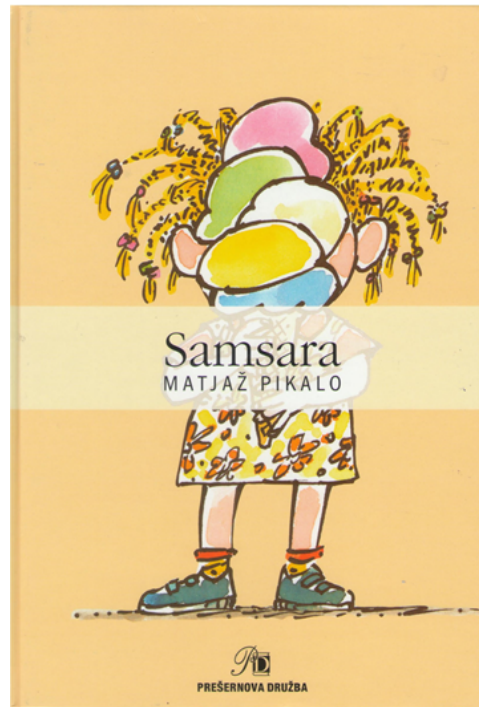
Naložba v vašo prihodnost
OPERACIJO DELNO FINANCIRA EVROPSKA UNIJA
Evropski socialni sklad

ISAinstitut

Institut za psihološko svetovalne
razvojne projekte

Primeri besedil iz slovenske mladinske književnosti, v katerih so otroci priseljenci sprejeti in dobijo podporo:

Samsara: kratke zgodbe – Kim Yan Li (Matjaž Pikalo 2005)
Mici iz 2. a – Azra (Majda Koren 2009)

V književnih besedilih beremo,
»kako zvenijo trki različnih kultur,
jezikov, izkušenj, civilizacijskih
krogov, z jezikom ograjenih
svetov« (Strsoglavec 2005).

Pogoj za razvoj medkulturne zmožnosti je

»učiteljeva lastna dobro razvita medkulturna zavest in z njo pogojena sposobnost zanimivih medkulturnih primerjav in spodbujanja razmišljanja o razmerju med domačim in tujim. Za take primerjave učitelj ne sme biti zabubljen v odnos z domačim, še manj pa kak nekritičen občudovalec vsega tujega« (Grosman 2004).

Književnost je v medkulturnem položaju
(Grosman 2004) že sama po sebi:

- veliko umetnostnih besedil, ki jih beremo, je prevedenih, torej prihajajo iz drugih kultur
- na drugi strani nam književna besedila ponujajo (književni) vpogled tako v domačo kot v druge kulture, ne glede na to, ali so jih napisali slovenski avtorji in avtorice ali ne

Bernhard Waldenfals (v Šlibar 2006: 43) razlikuje pri tujosti tri stopnje:

1. vsakdanja tujost: to tujost zlahka sprejmemo, nas ne bremeni; gre za določene »bele lise« v našem vedenju ali poznavanju, npr. nepoznan, tuj kraj, ki ga lahko spoznamo s pomočjo zemljevida ali drugih pripomočkov; poštar, ki ga videvamo, a ga ne poznamo; ta tujost nas ne sili, da bi zaradi nje spremenili svoj življenjski stil

2. strukturna tujost: vse, kar je zunaj določenega, nam znanega reda; življenjsko okolje se seli v »domač« in »tuj« svet; potrebna je prilagoditev, sprememba nazorov, do določene mere tudi načina življenja

3. »radikalna« tujost: prehaja naše obzorje osmišljanja, presega obstoječe miselno obzorje

-
- velik del drugačnosti ali tujosti spada na prvo stopnjo vsakodnevnne tujosti - za njeno odstranitev bi zadostovalo le polnjenje vrzeli v znanju in ozaveščanje
  - tujost in drugačnost, ki ju opisujejo dela mladinske književnosti, se v največji meri nahajajo v srednjem delu, v t. i. strukturni tujosti, ki zahteva spremembe v življenjskem slogu in zaradi tega ustvarja težave
  - radikalno tujost srečamo v mladinski književnosti redko (Neva Šlibar 2006)

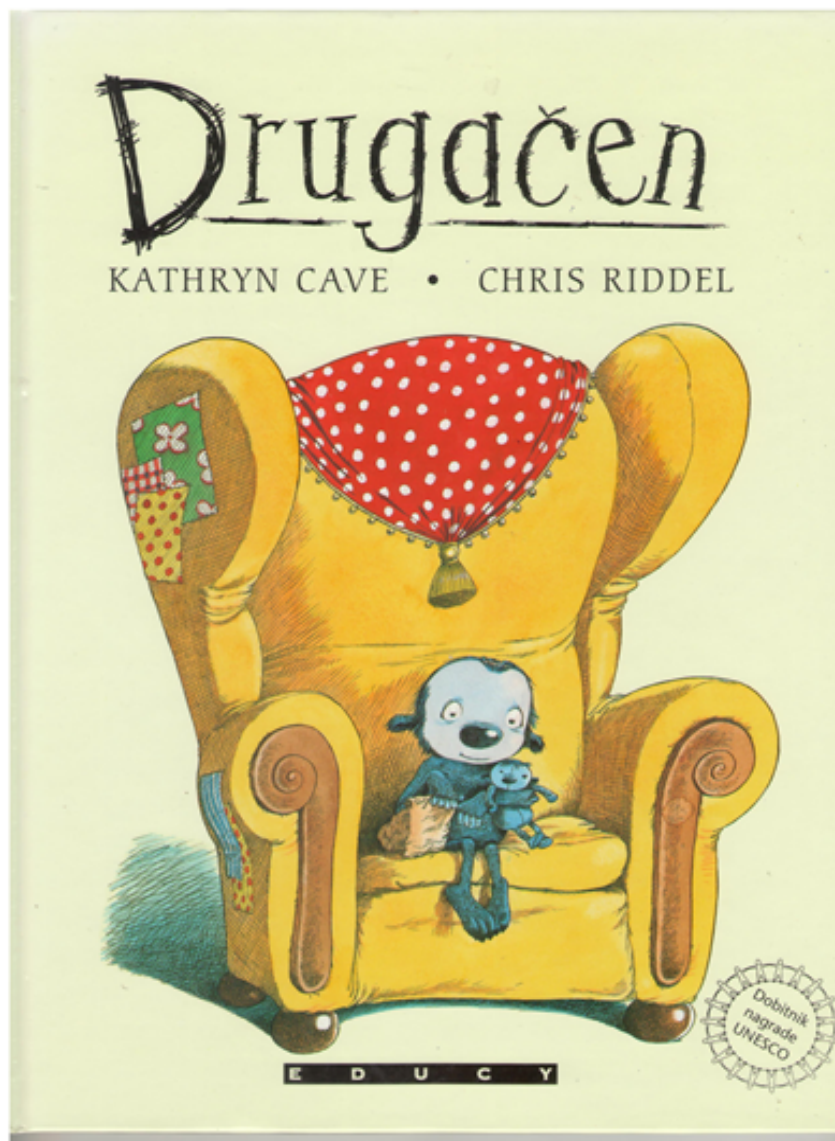

Poučevanje medkulturne mladinske
književnosti pomeni
pozitiven odnos do svoje in
odprtost za druge kulture,
pomeni spoštljiv odnos do svoje
kulture in do drugih kultur,
delo z raznolikimi skupinami učencev,
kjer je raznolikost vrednota.
(Blažič 2011)

Potrebna bi bila prenova učnega
načrta tako, da bi temeljil na dejanski
slovenski večkulturnosti in
večjezičnosti,
kar bi se posledično odražalo tudi v
berilih (in antologijah) – in spodbujalo
medkulturni dialog, razvoj
medkulturne vzgoje in izobraževanja.

Kje živi Drugačen?

So pripadniki skupnosti, ki ga je izločila, vsi enaki?

Na podlagi česa so ga izločili?

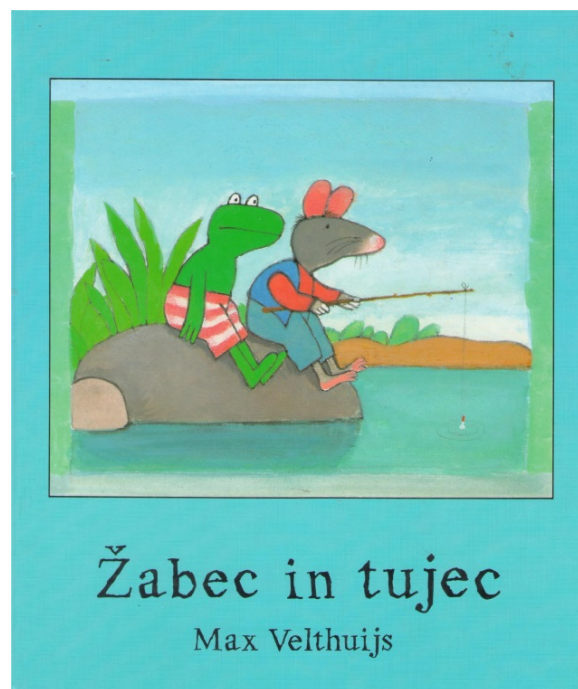
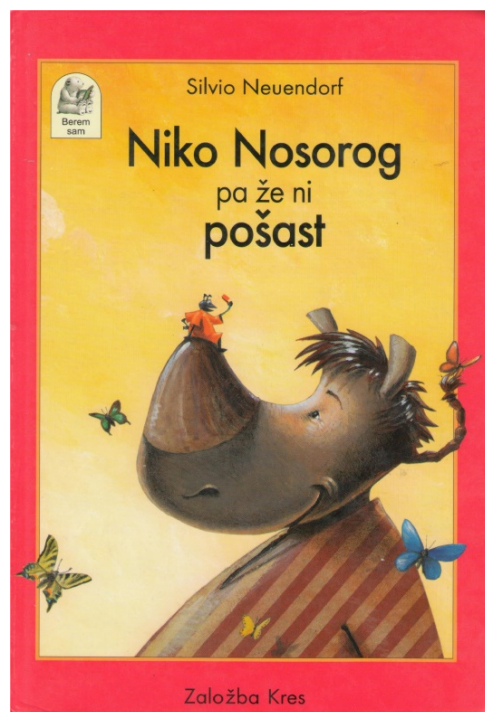
Kako Drugačen sprejme Čudnega na začetku?

Kje živijo pripadniki večinske skupnosti - in kje se lahko naselijo vsi priseljeni in drugačni?

Ali je sporočilo „Nisi tak kot jaz, AMPAK TO ME NE MOTI“ dovolj?

Kaj nam pravzaprav sporoča slikanica Drugačen, ki je prejela nagrado za strpnost?

Primeri kvalitetnih besedil, v katerih se začetna nestrpnost do priseljencev, obremenjena s predsodki, preseže – in spremeni v sodelovanje, spoštovanje, medkulturni dialog:

Priporočamo: De Toni, Kožar Rosulnik, Vižintin (2013: 53–56).

Viri, literatura:

- Blažič, Milena Mileva (2006a). Vzgoja za strpnost in umetnostno besedilo pri književnem pouku v devetletni osnovni šoli. Barve strpnosti, besede drugačnosti, podobe tujosti: vzgoja za strpnost in sprejemanje drugačnosti preko mladinske književnosti (ur. Neva Šlibar). Ljubljana: Center za pedagoško izobraževanje, Filozofska fakulteta, 159–170.
- Cave, Kathryn (2001). Drugačen. Ljubljana: Educy.
- De Toni, Moreno, Kožar Rosulnik, Klara, Vižintin, Marijanca Ajša (2013). Razvijanje medkulturne zmožnosti pri učiteljih in učencih = Lo sviluppo della competenza interculturale degli insegnanti e degli allievi. Ljubljana in Trst, SLORI in ZRC SAZU ISIM, <http://www.eduka-itaslo.eu/elenco.php?p=analize&lang=slo> (6. 2. 2014).
- Grosman, Meta (2004a). Književnost v medkulturnem položaju. Ljubljana: Znanstveni inštitut Filozofske fakultete.
- Fries, Claudia (2002). Pujsa imamo za soseda. Radovljica: Didakta.
- Koren, Majda (2009). Mici iz 2. a. Ljubljana: Mladinska knjiga.
- Neuendorf, Silvio (2000). Niko Nosorog pa že ni pošast. Ljubljana: Kres.
- Pikalo, Matjaž (2005). Samsara – kratke zgodbe. Ljubljana: Prešernova družba.
- Strsoglavec, Đurđa (2005). Meje moje kulture so meje mojega sveta: večkulturnost v prozi Polone Glavan in Andreja Skubica. Večkulturnost v slovenskem jeziku, literaturi in kulturi: zbornik predavanj (ur. Marko Stabej), 93–101.
- Šlibar, Neva (ur.) (2006). Barve strpnosti, besede drugačnosti, podobe tujosti: vzgoja za strpnost in sprejemanje drugačnosti preko mladinske književnosti. Ljubljana: Center za pedagoško izobraževanje, Filozofska fakulteta.
- Velthuijs, Max (2005). Žabec in tujec. Ljubljana: Mladinska knjiga (2005).
- Vižintin, Marijanca Ajša (2013). Vključevanje otrok priseljencev prve generacije in medkulturni dialog v slovenski osnovni šoli: doktorska disertacija. Koper: M. A. Vižintin, <http://pefprints.pef.uni-lj.si/id/eprint/1952> (14. 3. 2014).
- Žitnik Serafin, Janja (2008): Večkulturna Slovenija: položaj migrantske književnosti in kulture v slovenskem prostoru. Ljubljana: Založba ZRC, ZRC SAZU.